

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2013. ÁPRILIS – MÁJUS

ELISMERÉSEK

* A Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozata kitüntetését **Zseliczky Béla**, az Orosz Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézetének tudományos főmunkatársa kapta.

* A Munkácsi Városi Tanács képviselőtestülete legutóbbi ülésén **Gulácsy Lajos** nyugalmazott református püspöknek a Munkács város díszpolgára megítélt címet adományozta.

* **Bartosh József** festőművész, restaurátor a *Fókusz* című turisztikai kiadvány „Kárpátalja. Száz ötlet a pihenésre” felmérése alapján az *Év Embere* címmel tüntette ki (összesen 10 fő kapta meg ezt a kitüntetést). Bartosh József feleségével együtt 49 évre bérbe vette a beregszentmiklósi várkastélyt, amelyen jelentős felújításokat végzett, több turisztikai programot szervez. Továbbá vállalta a szerednyei romvár és a dolhai várkastély rendbehozatalát is.

* A Város Napja alkalmából Debrecen városi közgyűlése Pro Urbedíjat adományozott **Vidnyánszky Attilának**, a debreceni Csokonai Színház igazgatójának.

ESEMÉNYNAPTÁR

ÁPRILIS

* A Kárpátaljai Megyei Ukrán Zenei-Drámai Színház ismét megnyitotta kapuit a magyar művészet előtt. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében a nagyközönség a Budapesti Operettszínház előadásában láthatta Kálmán Imre *Csárdáskirálynő* című operettjét. A budapesti társulat a szomszédos megyeszékhelyeken, így Lembergben, Ivano-Frankivszkban és Csernyivciben is színpadra lépett.

* Sárospatakon a Művelődési Házban a Sárospataki Német Nemzeti Önkormányzat szervezésében megemlékeztek a kényszermunkára, „malenykij robot”-ra elhurcolt magyarokról és németekről. A rendezvényt **Stumpf Bálint** elnök nyitotta meg. A rendezvényen részt vett **Dupka György** Gulág-kutató is.

* **L. Simon László**, a Magyar Országgyűlés kulturális és sajtóbizottságának elnöke meglátogatta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolát. Felkereste a beregszászi levéltárat is. A látogatás következő

állomása Lemberg volt, ahol a politikus részt vett a Budapesti Operett-színház előadásán.

* A Magyar Művészeti Akadémia irodalmi estjével folytatódott a „Tisztelet Márainak, tisztelet Kassának – a Magyar Művészeti Akadémia Európa Kulturális Fővárosában” címmel egy nappal korábban megkezdett rendezvény. A vendégeket **Czajlik József**, a Thália Színház igazgatója köszöntötte. Az estet **Csáji Attila**, az MMA alelnöke nyitotta meg. A műsorban a Kassához, Máraihoz, jelenlegi helyzetünkhöz, a magyar irodalmi és nyelvi örökséghez kötődő esszék, költemények, írások hangzottak el. Köztük **Vári Fábián László** József Attila-díjas költő, az MMA Irodalmi Tagozatának tagja, a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának elnöke saját verseiből olvasott fel, és a kárpátaljaiak üdvözlétét adta át a kassaiaknak.

* Az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtárban megszervezték **Füzesi Magda** *Kagylóénekek* című verseskötetének bemutatóját. Közreműködött: **Dr. Lisztóczy László** irodalomtörténész, **Okos Tibor**, a Népművészet Ifjú Mestere, valamint **Ungvári P. Tamás** előadóművész.

* Az ungvári Dayka Gábor Középiskolában író-olvasó találkozó keretében mutatkoztak be az *Együtt* című irodalmi folyóirat szerzői, köztük **Bakos Kiss Károly**, **Csordás**

László, **Kovács Eleonóra**, **Lőrincz P. Gabriella**, **Marcsák Gergely**, akik az eszmecsere keretében legújabb írásaikat olvasták fel és bemutatták a pályakezdő fiatalok *Szárnypróba* c. antológiáját.

* Alapvető érdek, hogy a szülők éljenek törvényadta jogukkal, és igényeljék a kétnyelvű bizonyítványt. Gajdos István parlamenti képviselő, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnöke ezért is fordult beadvánnyal Ukrajna Oktatási, Tudományos, Ifjúsági és Sport Minisztériumához, szorgalmazva, hogy a közoktatásban is érvényesüljön a nyelvtörvény előírása, s két nyelven készüljenek a végzettséget igazoló okmányok.

* A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) szervezésében a Nagyberegi Középiskolában zajlott az általános iskolák szavalóversenye. A zsűri a versválasztás kapcsán olyan költőket ajánlott a gyerekek figyelmébe, mint Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Vári Fábián László és Füzesi Magda. Az első három helyezett a következő: 1. **Szeles Evelin** (Viski Középiskola, felkészítő tanára **Czébely Lajos**), 2. **Kovács Péter** (Ungvári Drugeth Gimnázium, felkészítő tanára **Kövy Márta**), 3. **Varga Brigitta** (Kisgejőci Középiskola, felkészítő tanára **Perdukné Curkó Ibolya**) és **Marton Rebeka** (Csongori Általános Iskola, felkészítő tanára **Nagy Sándor**).

A helyezettek emléklapot és értékes ajándékokat vehettek át.

* A Magyar Napló Kiadó idén is megrendezte a Versmaratont. A felolvasásra Kárpátaljáról **Bakos Kiss Károly, Fodor Géza, Lőrincz P. Gabriella, Vári Fábián László** költő is meghívást kapott. A Versmaraton a Thália Színház Mikroszkóp színpadán zajlott: délelőtt 11-től este 23 óráig az *Év versei* antológia szerzői olvasták fel műveiket, illetve beszélgettek a Kossuth Rádió munkatársaival.

* Ungváron tartották az Össz-ukrajnai Akadémiai Festőolimpia zárórendezvényét. A kötelező program akadémiai festészetből állt (a versenyzőknek portrét kellett festeniük 50x60-as méretben, az elkészítésre 8 akadémiai órát szántak). A választott program keretében a versenyzőknek egy szabadban készített tájképet kellett alkotniuk, szintén 50x60-as méretben, 8 óra alatt. Az Össz-ukrajnai Akadémiai Festőolimpia nyertesei között is van kárpátaljai tehetség. A verseny második helyezettje ugyanis **Kadár László**, a Kárpátaljai Művészeti Főiskola növendéke lett.

* Újabb miniatűr szobrot avattak Ungváron. **Mihajlo Kolodko** szobrászművész ezúttal a Carpathia gőzöst mintázta meg a tőle megszokott egyedi módon (a Carpathia, illetve annak magyar nemzetiségű orvosa

sokat tett az Atlanti-óceánon elsüllyedt Titanic utasainak kimentésében).

* Az Óbudai Egyetem hagyományait követve, ezúttal **Kopriva Attila** munkácsi festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás a Bécsi úti főépület aulájában *Kárpátaljai Impressziók* címen. A megnyitó ünnepséget megtisztelte jelenlétével **Csorba István Kadosa** ungvári születésű író, festőművész, a Magyar Kultúra Lovagja, valamint **Dr. Kónig Frigyes**, a Magyar Képzőművészeti Egyetem rektora, aki beszédében méltatta **Kopriva Attila** munkásságát.

* A Lembergi Magyarok Kulturális Szövetsége (LMKSZ) idén is megrendezte *A magyar kultúra napjai Lembergben – 2013* című, évek óta hagyományosnak számító rendezvénysorozatát. Ilku Marion József festőművész, az LMKSZ első elnöke halálának 10. évfordulója alkalmából emlékkiállítás rendeztek a Lembergi Nemzeti Művészeti Galériában, amelynek fő szervezője **Szarvas Gábor**, a magyarságszervezet jelenlegi vezetője.

* A Millenáris Parkban megrendezett XXII. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon a Magyar Napló könyvsátrában **Nagy Zoltán Mihály** író *A sátán fattya* című regényét dedikálta. A regény sokadik újrakiadásban jelent meg.

* **Veres Ágota, Kondratyuk Ilona, Hrabár Natália és Jaroszlav Borecki** munkáiból nyílt kiállítás a leMBERGI Primusz Galériában (Vir-menszka u. 9). Az LMKSZ évente le-hetőséget biztosít a kárpátaljai művé-szeknek, hogy bemutakozzanak Galí-cia fővárosában. A múlt évben **ifj. Habda László** és néhai **Szemán Öcsi Ferenc**, 2011-ben pedig **Matl Péter, Magyar László, Szocska László és Réti János** alkotásait tekinthette meg a nagyérdemű.

* Beregszászba látogatott **Orbán Vik-tor**, Magyarország miniszterelnöke. A kormányfő kíséretében mások mellett ott volt **Semjén Zsolt** miniszterelnök-he-lyettes, **Németh Zsolt** államtitkár. A vendégeket **dr. Orosz Ildikó**, a bereg-szászi főiskola elnöke fogadta. A mi-niszterelnök látogatásának fő célja volt, hogy együttműködési megállapodást ír-jon alá a II. Rákóczi Ferenc Kárpátal-jai Magyar Főiskola vezetőivel. Idén április 24-én a magyar Országgyűlés Nemzeti Összetartozás Bizottságának ülésén jelentették be, hogy a beregszászi in-tézmény támogatására a Bethlen Gábor Alapból 500 millió forintot különítettek el. Az UMDSZ elnöksége a regnáló ma-gyar kormány diszkriminatív politikáját bíráló nyilatkozatot adott ki Magyaror-szág miniszterelnökének kárpátaljai lá-togatása kapcsán.

* Egy vagy több, egyelőre isme-retlen elkövető felgyújtotta Petőfi Sándor beregszászi szobrát.

* Az *Ung-vidéki Hírek* (www.vistiuz.com) teljes oldalt szentelt a MÉKK-nek. Közli **Dupka György: Húsz éve a kultúra szolgálatában. Mo-zaikkockák a Magyar Értelmiségiek Kárpátalja Közössége két évtizedes éle-téből** című írását. Az elnök beszámó-lóját azzal zárja, hogy a 20. évfordu-lót, egyben a tisztújító fórumot 2013 szeptemberében tartják meg.

* A miskolci Fényes Gyula Je-zsuita gimnázium és kollégiumban a Gulágkutatók Nemzetközi Társa-sága és a Miskolci Egyetem BTK Történelemtudományi Intézet nem-zetközi konferenciát szervezett „*Malenkij robot.*” *Emlék, emléke-zet, megemlékezés* címmel. A meg-nyitó után előadást tartott: **Dr. Stark Tamás**, az MTA Bölcsészettudomá-nyi Kutatóközpont Történettudomá-nyi Intézet tudományos főmunkatár-sa *A GULAG és GUPVI táborrend-szer megítélése a nemzetközi tuda-mányos életben*, **Dr. Bognár Zalán**, a Károli Gáspár Református Egy-tem docense *A „Malenkij robot” kutatási és közfelfogási problemati-kái*, **Dupka György**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazga-tója, a Szolyvai Emlékparkbizottság felelős titkára *A Gulág- és Malenkij robot-kutatás eredményei és helyze-te Kárpátalján*, **Molnár D. Erzsé-bet**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátal-jai Magyar Főiskola, Lehoczky Ti-vadar Intézet tanára és kutatója a

Magyar és német nemzetiségű lakosok deportálása Beregszász és Munkács városokból a szovjet rendszer kiépítésének idején (a Kárpátaljai Állami Levéltárban fellelt adatok és a túlélők visszaemlékezései alapján).

Végezetül megtartották a Gulág-kutatók Nemzetközi Társaságának nyilvános közgyűlését. A kerekasztal-beszélgetésen a konferencia előadóból Emlékbizottság alakult a „Malenkij-robot” közelgő 70. évfordulójának tiszteletére.

* **Ivaskovics József** zeneszerző és karmester szakmai vezetésével az ungvári református templomban lezajlott az Ungvári Református Énekkarok XII. találkozója.

* A budapesti Kuckó irodalombarátainak **Füzesi Magda** költőnőt **dr. Lisztóczky László** egri irodalomtörténész mutatta be. Versek is elhangzottak **Füzesi Magda** *Kagylóének* című nemrég megjelent kötetéből.

* Író-olvasó találkozót szerveztek az UNE Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kar történelem szakosai részére. A rendezvényt **Zubánics László**, a Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének adjunktusa nyitotta meg. Ezúttal **Dupka György** mutatta be a *Hová tűnt a sok virág?* című szociográfiai kötetét, utána levetítették **Jurkovics János** és **dr. Havasi János** *Idegen ég alatt* című

filmjét. A kötet és a film az Ural vidékére elhurcolt malenykij robotosok és hadifogságban meghalt katonák emlékére szervezett utazást örökítette meg.

* József Attilának állított emléket Ungváron, a Dayka Gábor Középiskolában **Tóth Péter** Radnóti- és Latinovits-díjas versmondó VasútÁL(1)OMás című pódiumestjével.

MÁJUS

* **Dr. Tóth Mihály** elnök vezetésével terepszemlével egybekötött munkauilést tartott a Szolyvai Emlékparkbizottság. **Dupka György** felelős titkár előterjesztésében a bizottság tagjai meghatározták a tennivalók listáját, majd döntöttek arról, hogy a hagyományos emlékkonferenciát november 15-én tartják meg a beregszászi Európa–Magyar Házban, a korszorúzással és gyászszertartással egybekötött központi megemlékezésre pedig november 16-án kerül sor az emlékparkban.

* A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség *Átal mennék én a Tiszán...* népdaléneklési versenyének 9 fiatal helyezetteje lépett fel Budapesten a *Virágok Vetélkedése* címmel 12. alkalommal szervezett Kárpát-medencei Népdalénekes Találkozón. Többségük már **Kokas Erzsébet** fiatal népdalénekes, a Napsugár Hagyományőrző Gyer-

mekcsoport és Népdalcsoporthoz vezető-jének tanítványa. Kárpátalját összesen 9 fiatal énekes képviselte: **Máté Linett, Paládi Attila, Baka Kamilla, Simon Patrícia, Varga Ibolya, Vovkánics Laura** (Aknaszlatináról, felkészítő tanár: **Holzberger Klára**) szólóban, **Kökörcsényi Fruzsina, Trombola Evelin, Varga Ibolya, Simon Patrícia, Illés Flóra és Baka Kamilla** pedig csoportként. A kárpátaljai gyerekek mindannyian a legmagasabb, legjobb minősítést érdemelték ki.

* A Nagyszőlősi Májusi Zenei Napok keretében a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és a Nagyszőlősi Bartók Béla Zeneiskola közreműködésével idén is megtartották a hagyományos Bartók Béla-emlékkoncertet. A nagy zeneszerző feltelezett egykori lakóházát új emléktáblával jelölték meg, amelyet **Maruska Viktor**, a művészeti intézmény igazgatója és **Milován Sándor** megyei képviselő leplezte le.

* Ungváron a Kárpátaljai Képzőművészeti Főiskola és az Erdélyi Béla Alapítvány szervezésében Erdélyi Béla kárpátaljai festőművészre emlékező konferenciát rendeztek. Közel 100 európai és ukrán szakember vett részt az eseményen.

* Megrendezték az Ezüst Táltos (Sztribnij Tátos) középkori kulturális fesztivált a munkácsi járási Beregszentmiklóson (Csinagyijevo), a Szent Miklós várban **Bartosh Jó-**

zsef festő, várbérlő szervezésében. A fesztivál programjában lovagi torna, középkori zene, történelmi vásár, autentikus konyha, színházi előadás, tűzijáték szerepelt. A fesztiválon lemergi, kijevei, ungvári és magyarországi együttesek léptek fel.

* Munkácson, a Kárpátaljai Megyei Állami Orosz Drámai Színházban kezdetét vette Az Ukrán Nemzeti Kisebbségek Etnikai Színházainak, a FÁK-országok és Európai Unió Országok Színházainak XIV. Nemzetközi Fesztiválja, melynek második napján a túlnyomórészt gyermekekből álló közönség a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház előadásában megtekinthette *A tekintetes úr c.* mesejátékot, melyet **Vidnyánszky Attilának**, a színház főrendezőjének a felkérésére a budapesti koreográfus, drámapedagógus **Gyevi-Bíró Eszter** alkalmazott színpadra.

* Megismételve a Rákóczi-szabadságharc 1703-as eseményeit, jelképes zászlóbontással egybekötött toborzást tartottak Mezőváriban és Beregszászban. A történelmi tényeket felelevenítő megemlékezésen beszédet mondott **Szilágyi Lajos**, a Mezővári Középiskola igazgatója, **Berki Károly**, a középiskola történelemtanára, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség irodavezetője, **Zán-Fábián Sándor**, a Kárpátaljai Református Egyház püspöke. A ren-

dezvényt a Mezővári Középiskola tanulóinak énekei és táncai tették színesebbé. Ezután a salánki kuruc hagyományőrzők következtek, akik fellevenítették a történelmi eseményeket, s kibontották a zászlókat Mezővári főterén. Itt **Kacsur András**, beregszászi színész személyében Esze Tamás szól a jelenlévőkhöz, majd írnoka (**Ferenci Attila**, szintén a beregszászi társulat művésze) felolvasta Rákóczi brezáni kiáltványát.

* Az FM 92.1 MHz-es hullámhosszon hivatalosan is megkezdte adását a **Pulzus Rádió Kárpátalja** nevű kereskedelmi rádió, amely magyar és ukrán nyelven a nap 24 órájában szórakoztatja térségünk lakosait. A Kárpátaljai Református Egyházkerülethez kötődő rádió főszerkesztője **Birta Zoltán**.

* A vereckeik honfoglalási emlékmű ellen tervezett újabb ukrán nacionalista támadás miatt emelt szót a kijevi törvényhozásban **Gajdos István** parlamenti képviselő, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnöke.

* Balogh Sándor mártír református lelkész életét és munkásságát bemutató emlékszóbat avattak Eszenyben a jelenleg óvodaként üzemelő egykori parókia épületében. A templomban az ünnepi istentiszteleten többször könnyekig meghatódta a családtagok, a gyülekezet tagjai és a meghívott vendégek.

* *A magyar nyelv Kárpátalján* címmel jelent meg **Horváth Katalin** egyetemi docens legújabb kiadványa. A nyelvműveléssel foglalkozó oktatási-módszertani segédeszköz a magyar szakos hallgatók számára készült.

* Huszton a Fehér Nárciszok Nemzetközi Folklórfesztivál keretében Huszt városi tanácsa a várhegy lábánál felavatott egy Kölcsey-emléktáblát, melyen a költő *Huszt* c. epigrammája olvasható ukrán és magyar nyelven. Az emléktábla adományozója, a huszti származású, magyarul jól beszélő **Valerij Luncsenko** parlamenti képviselő, a Batykvicscsina-frakció tagja.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Finta Éva: *Örök partok*. Versek (1990 – 2009). Kárpátaljai Magyar Könyvek 226., Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013., 276 o.

Dupka György: *„Hova tűnt a sok virág...” Időutazás az Urálba magyar és német rabok (1941-1955) nyomában*. Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek 221. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013., 222 o.

Magyar Művészet Kárpátalján. Kultúr- és művészettörténeti vázlat. Dupka György közreadásában. Kárpátaljai Magyar Könyvek 223. Ung-

vár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013., 380 o.

Szárnypróba. Pályakezdő fiatalok antológiája. Összeállította, az előszót írta: Csordás László. Az antológia szerzői: Ámorth Angelika, Gazdag Vilmos, Hájás Csilla, Héder Ingrid, Horváth (Bojcsuk) Zsanett, Kovács Eleonóra, Kurmai-Ráti Szilvia, Lengyel Wanda, Marcsák Gergely, Nagy Emese, Németi Anett, Pák Diána, Pusztai-Tárczy Beatrix. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 222., Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013., 88 o.

Nagy Zoltán Mihály: *Az árnyék völgye.* Novellák. Kárpátaljai Magyar Könyvek 224., Ungvár-Budapest, 2013. 148 o.

Czébely Lajos: *Fehérbe fogyó láng.* Régi és új versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek 225. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2013, 80 o.

Elektronikus változatuk a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapján olvasható: www.kmmi.org.ua

Összeállította: Dupka György